

25 let působnosti Mezinárodní organizace pro migraci v České republice

Praha, 19. 12. 2023 – Agentura OSN Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) si připomíná dvacet pět let od chvíle, kdy se Česká republika stala členskou zemí a navázala tak s organizací přímou spolupráci. Od roku 1998 se IOM v ČR zaměřovala na podporu migrantů a partnerství s českou veřejnou správou. Aktivity organizace zahrnovaly za úzké spolupráce s ministerstvy ČR zejména realizaci dobrovolných návratů migrantů do zemí jejich původu, rozvíjení a řízení pracovní migrace, či prevenci obchodování s lidmi. Od února 2022 se intenzivně zaměřuje na pomoc v situaci spojené s příchodem více než půl milionu uprchlíků z Ukrajiny. Díky solidaritě vlád donorských států, IOM za necelé dva poslední roky poskytla finanční podporu ve výši 169 milionů korun ve více než 100 obcích v ČR přímou pomocí či skrze partnerské organizace, aby mohly účinně pomáhat uprchlíkům.

Mezinárodní organizace pro migraci začala v ČR působit v roce 1998 na základě smlouvy uzavřené mezi IOM a Českou republikou dne 15. října 1997. Mezi její hlavní aktivity patřil zejména program asistovaných dobrovolných návratů (AVR). Skrze tento program, do kterého se IOM v ČR zapojila roku 2000, umožnila důstojný a bezpečný návrat do zemí původu více než 7500 osobám. V posledním projektu (2018-2022) financovaným Azylovým, migračním a integračním fondem (AMIF) Evropské unie a Ministerstvem vnitra ČR, pomohla IOM k návratu více než 800 lidem a téměř 400 z nich zároveň podpořila v reintegraci v jejich rodné zemi. Významnou roli hrála IOM také například v evakuaci uprchlíků z Barmy v roce 2012, při které spolupracovala s českým státním aparátem na přesídlení osob žijících v extrémních podmínkách. Kontinuální spolupráce s českými veřejnými institucemi, zejména s Ministerstvem vnitra a Ministerstvem práce a sociálních věcí, hrála klíčovou roli v realizaci těchto projektů.

Koncem února 2022 začala ruská invaze na Ukrajinu, která spustila největší uprchlickou vlnu v Evropě od druhé světové války. Za necelé dva poslední roky se česká kancelář IOM rozrostla z osmi zaměstnanců na více než padesát. Díky solidaritě států jako je USA, Japonsko, Německo, Švýcarsko, Velká Británie, Norsko a Švédsko, kteří jsou v České republice jejími hlavními donory, mohla IOM reagovat na potřeby osob, které kvůli válce musely opustit své domovy a podpořit český stát ve zvládnání bezprecedentní situace v přijímání více než půl milionu uprchlíků. Hlavní oblasti aktivit IOM v České republice zahrnují podporu nejvíce ohrožených skupin migrantů. IOM vytvořila síť partnerů s celorepublikovým pokrytím z řad státních institucí, regionů a obcí, neziskových organizací i soukromého sektoru, akademické sféry a ukrajinské diaspory. Aktivně se podílí v oblasti informování o právech a povinnostech držitelů dočasné ochrany, věnuje se ekonomickému i sociálního začleňování migrantů do české společnosti, podporuje komunitní projekty a zaměřuje se na strategické přístupy založené na datech, které získává skrze vlastní terénní týmy.

Strategické směřování české kanceláře IOM vychází z přesvědčení, že může konstruktivně využít sílu migrace k řešení nejen globálních, ale i lokálních problémů a výzev. „*Migrace může být klíčem ke zmírňování problémů v zemích původu migrantů, jako jsou chudoba, nerovnost, změna klimatu a konflikty. Společně s našimi klíčovými partnery – státní správou, obcemi, neziskovými organizacemi i firmami – se zaměříme na konkrétní kroky, jak efektivně řešit stále narůstající výzvy spojené s migrací,*“ říká Petr Čáp, který je od července 2022 ředitelem české kanceláře IOM. Jako konkrétní hlavní oblasti

spolupráce IOM s Českou republikou označuje prevenci pracovního vykořisťování, podporu etického zaměstnávání cizinců ve firmách, usnadnění regulérních cest převážně v rámci pracovní migrace do Česka a v případě neúspěchu či nesplnění očekávání podporu při bezpečném a důstojném návratu do země původu.

„Žijeme v éře nebývalé lidské mobility. Migrace se často stává tématem diskuzí před volbami, kdy je třeba najít společné téma oslovující širokou veřejnost. IOM díky přenosu mezinárodního know-how a postupů založených na datech přináší do debaty racionální pohled a konstruktivní přístup,“ uzavírá Petr Čáp s příslibem, že IOM je připravena nadále sloužit Česku jako svému členskému státu.

Kontakt pro média:

Mezinárodní organizace pro migraci (IOM)

Filip Stowasser

Tel: +420 731 657 403

Email: fstowasser@iom.int

Historický výběr aktivit a projektů IOM v ČR

Prevence obchodování s lidmi

Prvním velkým projektem místní kanceláře IOM, kterou do roku 2000 vedla Alena Slámová, bylo řešení a prevence obchodování českých občanů do zahraničí, a to převážně žen do Itálie a Albánie. Vedle této problematiky se kancelář věnovala také projektům zaměřeným na romské komunity v ČR, kdy se vedle série studií a průzkumu zaměřovala na alternativní ubytování.

Velký program asistovaných dobrovolných návratů

V roce 2000 nastoupila na pozici ředitelky české kanceláře IOM Lucie Sládková, která kancelář vedla celých následujících devatenáct let. Tehdy se IOM v České republice připojila do programu asistovaných dobrovolných návratů (AVR), které zde ve spolupráci se Správou uprchlických zařízení (SUZ) a Ministerstvem vnitra realizovala až do roku 2022.

Asistované dobrovolné návraty (AVR – Assisted Voluntary Returns) jsou jedním ze stěžejních programů IOM navržené pro dobrovolný návrat migrantů nebo uprchlíků zpět do jejich původní země. Tyto programy poskytují asistenci a podporu při organizaci a realizaci návratu, včetně pomoci s cestovními doklady, logistikou a případně poskytnutím finanční podpory či reintegrační pomoci po návratu. Cílem je umožnit lidem dobrovolně se vrátit do své země původu s důstojností a podporou, pokud se rozhodnou opustit zemi, do které migrovali. Program míří primárně na osoby, pro které je návrat do země původu lepší možností než zůstat v zemi hostitelské, ať už z ekonomických, rodinných či právních důvodů.

Ředitelka Lucie Sládková prosadila rozšíření cílové skupiny programu dobrovolných návratů i na cizince v zařízeních pro zajištění cizinců (ZZC), kde byl migrantům program nabízen jako důstojná alternativa k deportacím. Celkem IOM v ČR pomohla přes 7 500 osob s dobrovolným návratem do zemí původu. Rekordním obdobím byl rok 2009,

kdy přes program odcestovalo domů 2 420 lidí, z toho 1 509 občanů Mongolska. Příčinou byla hospodářské krize, kdy docházelo k masivnímu propouštění v továrnách, což se silně dotýkalo i zahraničních pracovníků.

Vstup České republiky do EU

Se vstupem Česka do Evropské unie se zásadně změnila migrační situace, kdy žádosti o mezinárodní ochranu klesly až o 90 procent. IOM tak začala navazovat bližší spolupráci s ambasádami povětšinou západních zemí, kam mířila migrace z ČR. V té době například IOM provozovala informační linku pro romské migranty emigrující do Velké Británie, aby se zvýšila informovanost o jejich právech a povinnostech.

Než se Česká republika připojila koncem roku 2007 k Schengenskému prostoru, měla velice aktivní kontrolu hranic. Cizinecká policie a Ministerstvo vnitra ČR tak ve spolupráci s IOM poskytovaly školení v Moldavsku, Gruzii, či Turkmenistánu na zvyšování kapacit v této oblasti. S Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR vedla IOM do roku 2008 program zaměřený na podporu legální pracovní migrace jako klíčového nástroje pro národní řízení migrace. Program cílil na získávání vysoce kvalifikovaných pracovníků, převážně ze zemí Střední Asie, Mongolska, ale také Bulharska či Rumunska.

Letní škola migračních studií

Rok 2009 přinesl první ročník letní školy migračních studií, která spojovala odborníky v oboru lidské migrace. Studijní program, jež se stal mezinárodně uznávaným fórem přitažlivým pro účastníky z celého světa, kombinuje akademické lekce s praktickými workshopy, čímž přispívá k lepšímu porozumění migračním trendům a politik. V současnosti letní školu migračních studií pořádá geografické migrační centrum Geomigrace ve spolupráci s českou kanceláří IOM.

Evakuace uprchlíků z Barmy

V roce 2012 IOM spolupracovala s českým státním aparátem na přesídlení barmských uprchlíků, kteří žili v extrémních podmínkách v Thajsku a Malajsii, kde neplatila Ženevská konvence. Migrační politika vedená Tomášem Haišmanem se tehdy zaměřovala na podporu menších ale nejvíce ohrožených skupin lidí v aktuálním nebezpečí a tento program zdůrazňoval humanitární závazek České republiky.

Reakce na migrační vlny

Během migrační situace v roce 2015 a 2016 IOM intenzivně spolupracovala s Ministerstvem vnitra ČR na monitorování a analýze migračních tras Turecka, Řecka či Itálie. Po dobu pěti let až do roku 2021 dodávala organizace českému státu reporty těchto migračních tras na denní bázi.

Spolupráce s Magistrátem hlavního města Prahy

IOM se v letech 2017 a 2018 také angažovala ve spolupráci s Magistrátem hlavního města Prahy na pořádání velkých mezinárodních konferencí. Tyto konference se zaměřovaly na sdílení osvědčených postupů a strategií pro města a obce v oblasti integrace migrantů, což poukazovalo na důležitost lokálního přístupu ke globálním výzvám.

Období pandemie COVID-19

Ředitelkou české kanceláře IOM od září 2020 do září 2021 byla Eva Sebbane. V tomto období se IOM téměř výhradně věnovala programu dobrovolných návratů. Kvůli pandemii COVID-19 musela řada továren značně omezovat výrobu, což mělo za následek masivní propouštění zaměstnanců, často šlo o občany třetích zemí. IOM se v tomto období postarala o bezpečný návrat domů více než 300 mongolských pracovníků.